

GIÁ BÁN	
ĐỒNG-PHÁP	NGHAI - QUỐC
Một năm 5.000	6.000
Sáu tháng 2.500	3.000
Ba tháng 1.500	2.000

Mua báo phải trả tiền trước.
Thư và mandat gửi cho
M. TRẦN-DINH-PHIÊN - AI
Đường Quảng cáo và riêng,
thư thường - nghỉ trước

TIẾNG-DÂN

Phản-ánh-kiem Chủ bài
HUỠNH - THỨC - KHANG

Quản lý
TRẦN-DINH-PHIÊN

La Voix du Peuple

Mỗi tuần xuất bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

HÀNG - QUÂN
Số 123, đường Đông-bà, Huế
Điện thoại: số 61
Giấy phép nội: số 62
Giấy in: TIẾNG-DÂN - Huế

Vi chức quan
mà chọn người,
chớ không phải
vì người mà chọn
chức quan.

TIN TRUNG-HOA

Cố duy Quân và

Thị triệu Cơ xin từ chức

Nam kinh, 6 Décembre - Hàng Thông tin «Reuter» báo tin rằng: Cố duy Quân Ngoại giao bộ trưởng Trung hoa, và Thị triệu Cơ đại biện Trung hoa tại hội Quốc liên đã xin từ chức.

Hàng «Reuter» lại nói: Cái tin hai nhà ngoại giao Tàu xin từ chức khiến cho mọi người rất ngạc nhiên. Tưởng giới Thạch chủ tịch chính phủ Nam kinh đã gọi điện cho Thị triệu Cơ, khuyên đừng từ chức, và hứa chắc rằng Nam kinh bao giờ cũng bảo vệ Đại sứ mình trong mọi sự hành động để mưu sự lợi ích cho nước nhà. Tưởng lại viết thư cho Cố duy Quân giữ tại chức, nhưng người ta đoán rằng có lẽ ngày mai Cố sẽ không đến phòng giấy làm việc. Nghe đâu Thị triệu Cơ, là chỉ từ cái chức đại biện Trung hoa tại hội Quốc liên chứ không từ cái chức Đại sứ Trung hoa ở nước Anh.

Phản kháng
Chính phủ Trung ương

Thượng hải 7 décembre. - Các đại biểu, các công đoàn, các học sinh hội và các nhà buôn có họp một kỳ hội đồng tại Thượng hải để quyết định bản về cuộc tổng bãi công mà trước đây họ đã quyết định, đại khái để tỏ lòng phản kháng các chính sách của chính phủ Trung ương.

Thượng hội Trung hoa cũng có họp một kỳ hội đồng. Người ta đoán rằng: Có lẽ cuộc tổng bãi công sẽ chưa thực hiện vào ngày mai, nhưng chỉ hễ khi nào cuộc vận động tại Nam kinh của đoàn đại biểu Thượng hải mà bị thất bại, thì cuộc tổng bãi công sẽ mới thực hiện.

Đưa quân đến cho rằng: phong trào phản đối Chính phủ Trung ương đương thời mỗi ngày nay là do nhà «Tinh» cách Quảng châu Công liên Vệ liên ở tại Thượng hải gây ra.

Học sinh

Trung hoa tại Thượng hải

Thượng hải, 7 Décembre. - Suốt đêm hôm qua, hàng mấy nghìn học sinh nghỉ trường không cho xe lửa đi. Thượng hải chày, để tỏ ý phản kháng việc Công ty hóa xe không cho họ đi xe lửa đến Nam kinh.

Ba vạn học sinh bãi khóa hôm nay, nhưng mà những cuộc tổng bãi công vẫn chưa thấy thực hiện.

Tư-lệnh Nhật

bổ cáo với Trung học Lương

Đông kinh, 7 décembre. - Theo tin hàng thông tin Reuter đồng tư-lệnh Nhật ở Mãn-châu Bắc-trung (Hojo) đã gửi một tờ bổ cáo cuối cùng cho Trường học Lương, báo Trường phải đem quân đi về miền đông Mãn-châu vì tư-lệnh Nhật mới ra quân Tàn của ở Mãn-châu là có một cái tính cách không thích.

(Xem tiếp trang 4: Việc thế giới)

VAN-VAN

THÂN THỂ

Cái thân thể thể nghĩ càng đau
Trăm một từ lòng thất mấy tao.
Hỡi thị nọ trai còn chất nặng,
Giang sơn đường thể lắm
quon quao.

Lợi danh đã rõ tưởng trò rồi.

Phong cảnh khi nào giải khỏi sầu.
Gánh lại gánh đời chưa đáng chán.
Mây râu chỉ thẹn kẻ anh hào.

Ng. H. Th

THẮNG HÈ

Thùng thùng trống đánh lại
kèn kèn.

Công tướng ông chỉ, là chủ hỡi!
Ngất ngưỡng đầu thêm đeo mũ
sắc.

Lâm xóm cấm lại kết râu dê.
Áo dài lưng thụng chân eo thấp,
Mặt và tay làm miệng mèo trê.

Màu rêu pha trộn thời đồ sành.
Thú hồ muốn miệng kẻ khèn sành.

Thư giảng

VĂN-ĐỀ

CHÍNH-ĐỒN QUAN-TRƯỞNG

Về vấn đề này, gần đây
nhiều người đã bàn đến mà
chánh phủ cũng lưu ý nhiều.
Nay bản báo tiếp được bài dưới
này của một người dân Trung-
kỳ, trong nói có điều thiết thực;
vậy nên đăng nguyên văn để
rộng đường dư luận.

L. T. S.

Những cuộc biến loạn xảy
ra trong mấy khoảng này, nói
đến nguyên nhân, rất là phức
tạp, mà theo dư luận cả và
người Nam và người Pháp thì
cần chuyên quan trọng tham
những, chiếm một phần trọng
yếu trong các nguyên nhân
khác. Vì thế nên chánh phủ gần
đây đã lưu tâm xem xét trường
trị mấy kẻ tham nhũng có thiệt
lích, để làm gương cho kẻ khác
và thỏa lòng nguyện vọng của
nhân dân. Trong bài diễn văn
quan Khâm sứ Châtel đọc
tại ngày Hội-đồng viện
Dân biểu Trung-kỳ năm nay,
ngài có nói đến việc trừ tệ
tham nhũng và nói luôn đến
cách chọn lựa bổ dụng (sẽ có
trường riêng để học ra làm
quan), chính là mục đích chăm
về vấn đề chính đốn ấy.

Trong một quốc gia xã-hội,
bất kỳ một tệ gì, sau ngày nó
này ra mới lo cách bỏ cứu,
thì đầu trừ được mà cái hại nó
lan vào trong dân gian, đã có
lắm người bị lụy. Nền trừ một
tệ này là hay mà làm cho một
tệ ấy không xảy ra, lại càng hay
hơn. Nói cho rõ là khi chọn
người bổ chức phải cẩn thận,
và có cơ quan giám đốc cho
bản hoài, sắp đặt một cách thể
nào cho trong đám quan trường
không có kẻ những lạm và một
những lạm không xảy ra, thì hơn
là chuyên những lạm đã xảy ra
mà cần phải tìm phương trừ
tệ vậy.

Mọi nghe câu nói trên, tất
có kẻ cho là cao luận, song
không phải vô cơ mà kỹ giả
buông lời trống dân. Cái tệ
tham nhũng trong quan trường
ở xứ ta, gần như có tính di
truyền. Gần đây kỹ giả đã
nghe một hai nhà chánh trị
Pháp ở xứ này đã lâu, biết rõ cái
gốc tệ sâu xa ấy đối với vấn đề
chính đốn này, có ý tiên cực.
Kể thì nói rằng: cái tâm nào
của người Nam, tham nhũng
mới tệ ấy đã sâu, không
phương pháp thần diệu gì mà
nhứt đán sửa đổi cho mau có
thành hiện. Người lại chán cho
cái thói gian tham của quan
lại, không buồn nói, có phải
giác ra cái nào thì trị cái ấy
và trở lại qui cựu cho dân, nói
rằng: Dân sự quan quá và dân
có thói quen đem tiền mà dâng

cho quan ăn.

Những điều liên tục trên, đầu
là người Annam, chúng tôi cũng
có mỗi hy quan ấy. Song bình
tâm mà xét, lẽ là một nước
văn - hiến lưu truyền trên
vài ngàn năm, có cái lịch sử
về vang kia, há phải toàn là
người lạng lạng lương tâm đâu.
Khốn vì trong trường hợp bổ
dụng, không phải vì chức quan
mà chọn người, trở lại vì
người mà chọn chức quan;
trước khi bổ dụng đã nhận
chức quan như mỗi hàng, bằng
theo lợi riêng và ý riêng mà
không cần tuyển trạch: đến
khi đã được bước lên cái ghế
quan rồi, lại không có qui
luật phòng ngừa, thành ra
vượt bờ luật đạo, mà sinh ra
những mối tham nhũng kia.
Nguồn đã đục thì giếng không
được trong, cây đã vậy thì bóng
không được thẳng, ấy là lẽ
tất nhiên. Nếu như chánh phủ
mà gia tâm chỉnh đốn, thì thể
nào ở trong cũng có kẻ liêm
cán; nghiệm như gần đây có
đời kẻ bị cách bị triệt mà quan
lại đã có người biết tự răn, thì rõ
vấn đề chỉnh đốn không phải
là một điều tuyệt nhiên vô hiệu.

Còn nói đến sự quan... thì
đều ấy rất oan cho dân quá!
Là một người dân trong xã-
hội giai cấp, lại ăn núp dưới
chánh thể chuyên chế mấy
trăm đời, dân xem quan vẫn
nhận là ông trời thứ hai rồi
(二天); gia dĩ không có học vấn
không rõ pháp luật, có việc gì
đi tới cửa quan, trừ một số rất
ít biết chữ biết viết là đơn, biết
trả lời theo câu quan hỏi,
ngoài ra dân quê phần nhiều
chỉ chấp ngón tay vào giấy,
thậm chí việc mình má mình
nói cũng không ra câu. Từ
cách người dân như thế, mà
rồi sa vào cái chỗ sét đánh sấm
vang, oai thần chức quý,
muốn không loài tiền để mua
con đường văn, cũng không
sao chịu nổi; vì thế mà cần
phải đem tiền che thân, chớ
cái của mồi hôi nước mắt kia,
ai lại diện đại gì mà lòn trước
lót sau, một hai cáo rương
trót túi, vào ra mà tự dót vào
đấy ai đâu?

Theo như lẽ nói trên thì cái
tệ tham nhũng không phải là
không có pháp trừ, mà sự quan
và đem tiền cho quan, nào có
phải là lãnh tự nhiên của dân
Annam đâu? Chẳng qua quan
có lưng dựa mà dân không có
xương sống, nhân-tuần có-tư,
thành ra cái tệ ấy cứ kéo dài
đấy thôi.

Nay hãy xếp phía hy quan
lại mà lấy con mắt lạc quan

để suy xét, thì chúng ta phải
nhận 2 điều quan Khâm - sứ
Châtel nói trong bài diễn văn -
một là trừ cái tệ tham nhũng,
hai là đặt trường dạy người
để bổ dụng - là phương pháp
cần thiết trong vấn đề chỉnh
đốn quan trường. Song phải
biết rằng 2 điều ấy có cùng đi
với nhau mà thì hành một
cách cho xác thực càng quyết
thì mới có hiệu quả:

Chỉ chuyên một mặt cách
trừ kẻ tham nhũng mà nhân
tái không có nơi đào tạo, tuyển
bổ không được cần thận
tinh tường, thì vị quan tham
này đi mà không có ông quan
liêm khác đến, (ti 吏更去無
吏*), rồi cuộc cửa trước đuôi
hùm mà cửa sau rước sói, cái
gốc tham nhũng vẫn chưa trừ
tuyệt được. Trái lại chỉ chăm
giây vào việc có nhân tài để
bổ dụng, mà không có phương
pháp bài trừ cái tệ tham nhũng,
thì trong trường hợp ngựa thả
vòng cương, hùm buông lta
núi, tránh sao cho khỏi
mỗi tham nhũng thừa nhíp mà
diễn ra sau này? Huống thử
nay những lần kịch tham
nhũng xảy ra trong xứ này,
nào có phải là do những kẻ vô
tài vô học như phần đông đã
tưởng đâu. Nghiệm như những
việc đã qua, thì chính những
tay có tài bạc thiệp, có trí
phùng nghinh, mới hay tho
cái ngon dối trên lừa dưới mà
dám làm những điều tham
nhũng kia. Không chỉ thế,
những án tham nhũng lấy đủ
chứng cứ kêu ca cho thấu
tại chánh phủ, mà chánh
phủ thì cái lệnh cách phạt, thì
mav ra đôi ba cái trong 10 cái
mà thôi, ngoài ra không khỏi
có nhiều phương che lấp. Vậy
muốn cho lấp nguồn nhử gốc
cần phải có cơ quan giám đốc
cho bản hoài và qui định pháp
luật cho phân minh, khiến cho
nhân dân cùng hiểu; ngoài sự
phạm luật ra, quan không có
phép gì mà ăn hiếp dân như
trước. Như vậy thì trong quan
trường không bao lâu mà sẽ
đổi ra một cái cảnh tượng mới.

Vậy thì về vấn đề chỉnh đốn
quan trường, ngoài hai cách
trừ những kẻ tham nhũng
và lập trường dạy người để
sau bổ dụng, như lời quan
Khâm sứ Châtel đã nói, xin
thêm 2 điều nữa:

- 1 là phải có một cái cơ quan
giám đốc;
- 2 là phải mở rộng dân
quyền.

Một người dân Trung-kỳ

BỆNH VI-TRÙNG

(Tiếp theo)

Loại vi-trùng vào trong thân thể
là hành động mỗi giống mỗi cách:
Có giống vào rồi thì phá hoại khắp
thân thể, thì dụ như trong bệnh sốt
rét (paludisme);

Có giống khi mới vào cũng phá
hoại khắp thân-thể, nhưng về sau thì
chỉ lựa một nơi thích ý mình mà ở,
thì-dụ như trong bệnh pneumonie
(ở phổi), bệnh thương hàn (ở các
hạch của thân-thể);

Có giống chỉ vào ở một nơi của
thân thể, thì-dụ như bệnh kiết-ly
(ở dạ-luồng);

Có giống khi mới vào chỉ ở một
nơi của thân-thể, về sau dần dần
mới phá hoại khắp thân thể, thì-dụ
như bệnh tim-là;

Có giống từ khi mới vào cho đến
khi chết chỉ ở một nơi của thân thể,
nhưng đầu chỉ ở một nơi mà cứ rải
đọc ra khắp thân thể, bắt cả thân
phải mắc bệnh, thì-dụ như bệnh
yết-hầu (diphtherie), bệnh tê phong
(élanos).

Bản về bệnh vi-trùng có một sự
phải nên để ý, là cái sự cách đặc-
biệt của vi-trùng. «Tư cách đặc-
biệt» là gì? Đó là một giống vi-trùng
sinh ra một thứ bệnh, mỗi một thứ
bệnh sinh ra bởi một giống vi-trùng;
như thế là «tư cách đặc biệt» (spé-
cificité). Khi ông Pasteur mới phát
minh ra thuyết vi-trùng, thời cái
luật «tư cách đặc biệt» ấy là một luật
phải nhận là bất di bất dịch. Nhưng dần
dần khoa-học khảo cứu ra thì biết
rằng cái luật ấy không bất di bất
địch. Tuy-dù như vi-trùng pneumococque.
Buổi đầu, ai cũng tưởng rằng vi-
trùng pneumococque chỉ sinh được
bệnh pneumonie ở phổi. Nhưng về
sau khảo cứu lâu mới biết rằng vi-
trùng pneumococque không phải chỉ
sinh được bệnh pneumonie, mà lại
còn sinh ra bệnh mũi ở họng, ở
bọc tim v. v. (péricardite, ménin-
gue). Như thế là một giống vi-trùng
có thể sinh nhiều thứ bệnh. Lại thì
dự như bệnh thương-hàn. Buổi xưa
ai cũng tưởng rằng bệnh này chỉ
sinh ra bởi vi-trùng Eberth. Nhưng
sau khảo cứu ra mới biết rằng vi-
trùng Para A, vi-trùng Para B, cũng
sinh ra được bệnh thương-hàn,
không khác gì vi-trùng Eberth bao
nhiều. Như thế là một thứ bệnh có
thể sinh bởi nhiều giống vi-trùng.
Tuy nói vậy mặc lòng, cái luật «tư
cách đặc biệt» hiện nay vẫn là một
cái luật rất trọng-yếu trong vi-trùng
học. Nhờ cái luật ấy, các số thực-
nghiệm mới phát minh được những
phép khảo cứu các chứng bệnh; thì
dự như trong bệnh thương hàn,
trùng bệnh tim-là v. v. (cách thử máu
như nhiều người đã biết).

(Sẽ tiếp)

Y. Tr. Trần đình-Nam

XỔ SỐ QUỐC-TRAI

(Lần thứ 89)

Ngày 8 Décembre 1931

85 110.172	trắng	được 10.000\$
85 85.484		1.000\$
12 số sau này	trắng	được 5.000\$
20.990 36.992 37.003 41.365 44.892		
46.001 54.374 63.409 63.708 77.104		
92.970 và 110.519,		

CHUYÊN ĐỜI

Câu chuyện
báo giới

Thầy phan L. - Kìa extra trợ! trời bữa
nay rồi, lại là một chiều chửa nhọt, sao «su»
cứ ở nhà mãi, đi giao chắt ít chạt nào!

Thầy trợ T. - Vâng, cũng đi tiếp chắt
ít không khi chờ, nhưng cái bài báo này
hay quá tôi phải coi cho hết đã.

T. ph. L. - Vài coi báo gì đó?

T. tr. T. - Tôi coi xong mấy tờ báo
đấy rồi, tôi đương đọc cái mục... trong
báo... Này đây anh xem...

T. ph. L. - Thôi tôi lấy ra đi đọc
lành chỉ những thứ báo ấy mà nghe họ
mắng, họ nói trong óc mình.

T. tr. T. - Ông hay là anh nói mới lạ chứ!
sao mà họ mắng mình được?

T. ph. L. - Không, mắng thì không,
phải mắng, ai dám mắng mình chứ?
Nhưng về cũng biết chán: ở đời bận
mình có phải là ông thánh đấy! mà ròi
có sai lầm điều gì thì họ nào có để cho
gần đây. Như bữa tôi hỏi lộ của B. Ch.
độ họ và việc ông phở T. tr. D. H. A. B.,
có ai biết đâu (?) mà họ cũng đem trường
trên mặt báo cho người ta bị lỗi thời.
Và nghĩ có ích không? Đường họ họ
cứ đi, đường ai thì mặc ai, sao họ cứ
lầm trở, ngại mãi...

T. tr. T. - Ấy! lra vì chỉ chỉ trích
trên đường ngôn luận mà anh lại không
phục cái thái độ của nhà báo đó chứ? Như
vậy thì cũng có hơi quá đáng, vì đây là nhà
ngôn luận thì cái thiên chức của người ta
là bày tỏ các chủ bất công. Tôi tưởng nhà
mình mà (tuyệt) trắng giã trong thì ai sao
người ta chỉ trích...

T. ph. L. - Thì họ nói vừa vừa cũng
được, chỉ phải kẻo đến đến đến họ,
Cứ nói chuyện xấu, ai có chuyện xấu ấy
tất phải chừa, có được không?

T. tr. T. - Tôi không làm báo, nhưng
tưởng họ cũng như mình, họ dám đưa qua
đưa cá mà mắng, phải ai thì họ nói bậy chớ.
Còn báo họ nói chung thì xưa nay sách vở
thành hiện cũng đã nói nhiều, cần gì đến
nhà báo? Chẳng những thế mà thôi, mà
lại còn cách trưng phạt để giới nghiêm:
nhà ngôn luận không được lên báo
tội như quan tòa, nhưng cũng đưa đường
chỉ lối, để cho nhà đương cuộc tìm mưu ra
sự thật.

T. ph. L. - Thời mao cũng không họ,
nào cái va làm chi, nhưng về cũng nghĩ
chợt các báo vụ để có thể đến đến khuy!

T. tr. T. - Cái này thì tôi không dám
cãi, báo giới là mình đương còn trong vòng
của tri, tranh sao cho khỏi những chủ sai
lầm. Nhưng theo ý anh thì báo minh khuy!
đừng về điều gì!

T. ph. L. - Hoa chỉ nói cái tôi báo ở
Trung-kỳ mà về cầm đó. Về không thấp
cái báo kia sao? «Mình đương nằm que
bướn tanh, lật tờ báo ra xem thì thấy
nay tại Quảng-Lạc hét tướng gì, trường
chớp bóng Palace chớp phim ảnh gì, như
vậy mình biết mà ăn cơm cho sảng rồi đi
xem, không phải thú sao?

T. tr. T. - Cái đó cũng có thật;
một tờ báo mà có thể gọi là một tờ nhọt
báo kim thời, «theo như các dân tộc văn
minh hiện, thì phải có nhiều chuyện làm
lạ có tính nhử ở nơi xa chớ có đường cho
đến các tin tức trong chính giới, trong
khoa học giới ở khắp hoàn cầu, trải qua
các mục thể thao, hy viện, thời trang để
thay, một trời mấy giờ lên, một tiếng lên
nào mao v. v. phải không thiếu một việc
gì, mới có thể gọi là một tờ báo lớn. Nhưng
ở xứ mình đây, đám nào so với các xứ khác,
trình độ văn minh mình đã thấp hơn, thì
báo giới cũng nói đó mà kém thôi. Huống
không phải là báo về hằng ngày thì cứ
chờ đến mà đăng mao ấy

T. ph. L. - Còn một điều này nữa, mao
trích chớ để cả báo giới ta là họ tự
nhiên không có mao để đưa đường chỉ
nào cho những khách phong lưu muốn tìm
một vài điều thú vị đặc biệt.

T. tr. T. - Tôi không hiểu gì anh muốn
cho đầu thì gì là đặc biệt? Cái thể nghĩ
trong các thư viện mà bọn tôi dành nhàn
kim cò, hoặc là cái thể non xanh nước
biếc ở các nơi thắng cảnh danh sơn?

T. ph. L. - Không phải cái thể ấy mà
không hiểu à?

T. tr. T. - Thì anh thời! Nếu có vậy
thì anh sẽ là chức phận của mao mà mao
tờ báo theo ý người của mình chớ nên...

Lưu-nhân

